

Thema: Gods sabbatical

PREEK

**naar aanleiding van 2 Kronieken 36,11-21
op 9 augustus 2020**

Liturgie

U geeft rust (door alles heen)

<https://www.youtube.com/watch?v=kGcagPyJIGc>

Mededelingen van de kerkenraad

Votum en groet

Psalm 116: 1, 10 en 11

<https://www.youtube.com/watch?v=VIFDlpVEeNU>

De Tien Woorden

Opwekking 244 - Welzalig, de man, die niet wandelt

<https://www.youtube.com/watch?v=OZW46wUmW7w>

Gebed

Schriftlezing

- 2 Kronieken 36,11-21

Preek – Gods sabbatical

Psalm 100 (in Israëlische stijl)

<https://www.youtube.com/watch?v=yHrAzEXDAhE>

Dankzegging en voorbede

Collectemoment

Vrede zij U

<https://www.youtube.com/watch?v=mEnCQlfVaaq>

Zegen

Goodness Of God – Jenn Johnson

https://www.youtube.com/watch?v=_4e7C8GV71s

Gemeente van de Heer Jezus Christus,

Een *sabbatical* – daar heb je vast eens van gehoord.

En als je er niet van gehoord hebt: dat is een periode van vaak een paar maanden tot zelfs wel een jaar waarin je even iets anders kunt doen.

In onze leefwereld raakte het hebben van zo'n *sabbatical* vooral in de wetenschap in zwang als periode om er even tussen uit te zijn. En dan niet voor vakantie, maar om een project af te maken, een boek te schrijven, een studie af te ronden, of wat dan ook. Gaandeweg hoorde je ook buiten het veld van de wetenschap spreken over een *sabbatical*, als mensen al tijden hadden uitgekeken naar een wereldreis of als een kunstenaar het theater een tijdlang vaarwel zegde om nieuwe inspiratie op te doen. Een *sabbatical* – als periode van rust, tijd van reflectie, tijd om nieuwe energie en inspiratie op te doen.

Ik zou willen dat ik een aansprekend voorbeeld had van iemand die zo'n *sabbatical* heeft gehad, maar eerlijk gezegd heb ik dat zo gauw niet voorhanden.

Jammer, want het was leuk geweest om met een soort ervaringsverhaal van iemand te kunnen beginnen. Wel zo aansprekend.

Dan had ik ook iets gemakkelijke de link naar het *sabbatsjaar*, waar we het vandaag over hebben, kunnen maken.

Een sabbatsjaar? Ja, daar heb ik wel eens van gehoord.

Maar misschien heb je nauwelijks idee wat het inhield en waar het goed voor was.

En... als is er al iets van weet (had het niet te maken met land dat eens in de 7 jaar braak, dat is: onbewerkt moest blijven liggen??) dan mag je je nog afvragen hoe belangrijk het is voor ons vandaag.

Met andere woorden: wat heb ik eraan?

Dat laatste – wat je eraan hebt – zou wel eens mee kunnen vallen.

We leven in een wereld waarin velen weten wat het betekent om te leven op je agenda.

Vanmorgen dit, vanmiddag dat, nog een afspraak zus of een meeting zo.

Je combineert je werk met je gezin of je gezin met je werk – wat de nodige energie van je vraagt. Je overlegt met je man of je vrouw wanneer wie thuis is voor de kids, wanneer ze naar de BSO gaan en wie ze haalt – wat de nodige energie vraagt.

Weet je wat het heerlijke is van deze tijd van Corona? zei laatst iemand tegen me:

dat je niet naar de hockey, niet naar de zwembles en niet naar de voetbal moet met je kinderen. Eindelijk kunnen we het eens wat rustiger aan doen...

Zo vaak heb je het gevoel opgejaagd te zijn.

Opgejaagd door je agenda.

Opgejaagd door je werk.

Opgejaagd door je thuissituatie.

Misschien denk je dat het wel wat meevalt, maar het zou zomaar kunnen dat je zó onderdeel bent van een systeem, dat je het niet meer ziet hoe je deel uitmaakt van dat systeem.

Een systeem van productie en consumptie.

Een systeem van comfort en genot.

Een systeem van volle winkels, gegarandeerde banen, luxe vakanties, sociale zekerheid en gegarandeerde gezondheidszorg.

Totdat...

Totdat je merkt dat het leven niet zo maakbaar is als jij denkt.

Juist daarom is het zo goed om vandaag stil te staan bij Gods *sabbatical*, het sabbatsjaar dat Hij geeft aan zijn volk.

Om je erbij te bepalen dat het niet vanzelfsprekend is – dat je gezond bent, dat je een relatie hebt, dat je te eten hebt, dat je leeft in vrijheid.

Ik zou zeggen: neem eens een *sabbatical*.

En dan niet op de manier die ik zojuist beschreef, maar op de manier waar de Bijbel erover spreekt en waaraan die term *sabbatical* ook is ontleend: het sabbatsjaar.

En doe er je winst mee – in je leven van elke dag.

**

Eerst vertel ik iets over dat sabbatsjaar zelf.

Daarna over de praktijk.

Zo'n jaar lijkt – zo schrijft iemand – op de sabbat, *maar dan in groter verband* (Roubos).

Dat is mooi gezegd, want waar we het vorige week naar aanleiding van de sabbat hadden over wat dat betekent voor onze zondag – daar trekt het voorschrift over een jaar van sabbat de lijnen ruimer.

Het voorschrift over de sabbatdag zet je *tijd* in het licht van God (hoe neem jij tijd voor God?), de regel over het sabbatsjaar zet je *leven* in het licht van God. Heel je leven. Dus niet maar één dag per week, maar elke dag. Als God het heeft over zijn *sabbatical*, dan gaat het niet over een tussendoortje, over het afmaken van een project, over het doorzetten van een initiatief of wat dan ook. Dan gaat het om een houding, een *levenshouding*. *God gunt jou rust – en dat niet alleen op de sabbat.*

Dat hoor je terug in de voorschriften voor het sabbatsjaar. *Gun het land z'n rust* – dat is het eerste en misschien wel bekendste: dat je het land na het 6 jaar lang bewerkt te hebben een jaar rust gunt. Ook het land mag op adem komen. Een jaar lang niet ploegen, niet snoeien, niet zaaien, niet maaien. Dat is het sabbatsjaar. Een jaar van rust voor het land. En een jaar van rust voor de arbeider op het land. Misschien vraag je wel af hoe mensen in dat jaar aan eten en zo moesten komen. Er zijn er die weten hoe beklemmend zo'n vraag kan zijn. Als je niet weet of je morgen nog werk hebt. Of als je pensioen onder druk staat. Als... Maar God zegt: *Ik zorg!* Laat het land maar een jaartje liggen – zo houdt Hij het zijn volk voor. Je hoeft je grond niet uit te putten. Een beetje duurzaamheid is op z'n plaats. *Gun het land z'n rust.*

Hoe goed dat is lees je onder meer in Leviticus 25. Als je leeft met God – zo lees je daar – en als je doet wat Hij van je verlangt, dan is er geen enkele reden tot zorg. Je leest:
En mochten jullie je afvragen waarvan je het zevende jaar moet leven als je niet mag zaaien en oogsten, bedenk dan dat ik jullie het zesde jaar zal zegenen met een oogst die voor drie jaar toereikend is, zodat je in het achtste jaar weer kunt zaaien en tot in het negende jaar kunt leven van de oude oogst, totdat je dat jaar de oogst kunt binnenhalen (Lev. 25,20-22).
 Genoeg voor drie jaar – zo belooft God het. Genoeg – niet alleen voor het jaar waarin je stil staat, maar ook voor het jaar waarin je weer gaat opstarten tot de oogst volgt in het jaar erna. Genoeg – want Ik geef je genoeg. Laat dus met een gerust hart het werk liggen. *Gun het land z'n rust.*

En gun dan ook je naaste rust.
 Ook die naaste, die ander, komt zo heerlijk in beeld als het gaat over het sabbatsjaar. En dan niet alleen als het erom gaat dat iedereen dat jaar vrij gebruik mag maken van wat er spontaan groeit op het land. Dat ook. Maar heel bijzonder is het vooral dat met zoveel woorden de opdracht klinkt dat de schuldeiser dat jaar geen aanmaning tot betaling mag sturen. Alle rekeningen gaan van tafel.

Alle schulden worden kwijtgescholden – of anders opgeschort. Over de vraag of het kwijtgescholden dan wel opgeschort moest worden zijn de geleerden het niet eens. Maar hoe je het ook leest – er mogen dat jaar geen aanmaningen de deur uit. Het lijkt haast wel de ideale wereld van Aldous Huxley in zijn *Brave new world*.

Je leest het in Deuteronomium 15,1:

Elk zevende jaar moet u algemene kwijtschelding verlenen.

Ik ga nu voorbij aan de nadere bepalingen die daarbij genoemd werden – om alle nadruk erop te kunnen leggen dat zo'n levenshouding je mocht aansporen om *ruimhartig* te zijn, om diep in je buidel te tasten, om ervoor te zorgen dat mensen onbezorgd (wat overigens iets anders is dan zorgeloos) konden leven.

Wees niet zo berekenend om bij uzelf te denken: Het zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, komt eraan (Deut. 15,9).

Je hoort er iets van terug in het formulier dat we hier in de kerk gebruiken als er nieuwe diakenen komen. Daarin hoor je hoe in de gemeente van Christus niemand ongetroost mag blijven in ziekte, eenzaamheid of armoede.

Dat is de les van het sabbatsjaar.

Laat niet alleen het land met rust.

Laat ook je naaste met rust.

Gun hem, gun haar de rust waarin ik, de HEER, jullie laat delen.

Wat dat betekent voor vandaag?

Onze wereld zit anders in elkaar dan die van het Israël van het Oude Testament. En we weten dat er dankzij Christus en door zijn Geest een stuk ruimte (en dus ook een stuk ruimhartigheid) is gekomen die groter is dan die waar je over leest in al die voorschriften van de oude tijd.

Maar laat één ding duidelijk zijn – ook voor ons, in deze tijd waarin zoveel draait om het individu, waarin zoveel gaat om mezelf. God zegt: kom eens tot rust – en gun een ander z'n rust, zodat hij net als jij op adem kan komen.

Gun het land rust – door het dat jaar braak te laten liggen.

Gun je naaste rust – door zijn schulden kwijt te schelden, op z'n minst op te schorten.

En gun dan ook – dat is het derde – jezelf de rust.

Hoe je jezelf rust gunt?

Door de tijd te nemen om met God bezig te zijn.

Tijd voor God.

En dus even stoppen met dat waar jij (en ik!) druk, druk, druk mee zijn.

Stoppen kan heel moeilijk zijn.

Zeker als de drukte waarin je leeft een soort van verslaving is geworden.

Als je holt van hot naar her, als je maar niet kunt stoppen, je van het ene naar het andere heen en weer laat slingeren.

Onrustig blijft ons hart totdat het rust vindt in U – zo zei Augustinus het eeuwen geleden al in zijn Belijdenissen.

Eerlijk gezegd was het voor mijzelf ook nieuw dat dit bezig zijn met God, het luisteren naar en het leven uit zijn Woord zo nauw verbonden is met het sabbatsjaar.

Maar je hoort het, als Mozes op de grens van het beloofde land tegen het volk zegt: mensen, jullie zijn bijna binnen, maar houd bij thuiskomst het verhaal vast van je bevrijding, het verhaal van God die je rust gunt, die je doet delen in zijn rust.

Hoe je dat doet – de rust vasthouden?

Daarvan zegt Mozes in Deuteronomium 31:

Lees deze voorschriften (en daarmee bedoelt hij alles wat hij het volk verteld heeft en wat grotendeels opgeschreven staat in het boek Deuteronomium) elk zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, tijdens het Loofhuttenfeest voor aan alle Israëlieten. Want dan komt heel Israël naar de plaats die de HEER uitkiest, om daar voor hem te verschijnen. Roep dan het volk bijeen, met inbegrip van de vrouwen en kinderen en de vreemdelingen die bij u in de stad wonen. Laat iedereen naar de voorlezing luisteren en zo leren ontzag te tonen voor de HEER, uw God, en de wetten waarin u onderwezen bent, strikt na te leven. Ook hun kinderen, die nog van niets weten, moeten luisteren en leren om ontzag te tonen voor de HEER, uw God, al de tijd dat u aan de overkant van de Jordaan leeft in het land dat u in bezit zult nemen (Deut. 31,10-13).

Gun het land rust.

Gun de ander rust.

Gun jezelf rust – door te leven met God, het te zoeken bij God, het verwachten van God. En doe dat met een open Bijbel, en met een verlangend hart, en met de open blik naar de kerk.

**

En dat brengt me dan ook gelijk bij de praktijk van dit goddelijk voorschrift over een van Hem gekregen *sabbatical*.

Eerlijk gezegd vind ik dat niet zo'n vrolijk verhaal.

Want haast nergens in je Bijbel lees je dat het volk ook daadwerkelijk het sabbatsjaar heeft gevierd.

Het is wat dat betreft zo akelig stil in je Bijbel.

Het is net als met zo'n *sabbatical* waar ik mee begon, van wetenschappers of kunstenaars of van iemand die er lang voor heeft gespaard. Een enkeling zal zich de luxe kunnen permitteren om er een jaartje (of anders korter) uit te breken, maar voor de meesten is het een ver-van-m'n-bed-show. Toch?!

Eigenlijk is het niet anders met Gods sabbatsjaar.

Dat is een geweldig geschenk – maar het lijkt wel of het volk het eeuwen lang niet uit heeft willen pakken.

Verslaafd als het was aan de welvaart van het nieuwe land waar Mozes hen had gebracht. Let wel: het sabbatsjaar is als instelling pas gaan gelden toen het volk in het beloofde land aangekomen was (Lev. 25,1). Mozes zelf heeft dat niet meer meegemaakt, heeft dus ook niet mee kunnen maken dat het gevierd werd.

Maar wat hoor je er weinig over.

We weten niet of het gevierd is – in de tijd van Salomo, in de tijd van goede koningen als Hizkia en Josia.

Je hoort er alleen iets over in de tijd van koning Sedekia, één van de slechtste koningen van Juda met wie het slecht afloopt. We lazen het aan het eind van het boek 2 Kronieken. Ik beperk me – ook vanwege de tijd – tot wat we daar hebben gelezen.

Menigmaal heeft deze koning Sedekia waarschuwingen van hogerhand in de wind geslagen, *koppig en halsstarrig* als hij was (2 Kron. 36,13).

En hij niet alleen – ook de geestelijke leiders van zijn dagen verzaken hun plicht.

Dan komt het moment waarop God ingrijpt – het uur van de waarheid, het uur u.

Dan komen de Chaldeeën, dan wordt het volk weggevoerd en gaan stad en tempel in vlammen op.

En je hoort hoe het land 70 jaar lang braak ligt.

Braak – God gunt het land rust, de rust die mensen het niet hadden gegund in de vele sabbatsjaren die het aan zich voorbij had laten gaan.

Te druk. Te lastig. Te ingewikkeld. Te onzeker.

70 jaar – dat betekent (maar eerlijk gezegd kon ik dat bij mensen die er meer van weten niet bevestigd krijgen) dat er 70 keer 7 jaar lang, oftewel bijna 5 eeuwen geen sabbatsjaar, geen goddelijk *sabbatical* door Gods volk in acht genomen was, doorgedraaid als waren door de koude drukte van eigenbelang.

Het laat zien hoe ingewikkeld het kennelijk is om te doen wat God vraagt.

En wellicht herken je jezelf erin – in dat te druk, te lastig, te ingewikkeld, te onzeker.

**

Juist dan is het zo fijn te zien hoe God een sabbat-voor-elke-dag geeft in het *sabbatical* dat Hij zijn volk geeft.

Wij leven in een andere tijd dan Gods volk toen, zodat je niet één op één kunt zeggen dat de regels van toen ook regels voor ons zijn.

Maar wat kun je er wat aan hebben – voor het leven van elke dag.

En wat is het nodig!

Neem die regel van rust voor het land. Naar vandaag toe zou je het misschien hebben over duurzaamheid, over verantwoord ondernemen, over het voorkomen van uitputting van het land en uitmergeling van de natuur.

Nog afgezien van het feit dat het niet altijd christenen zijn geweest die in dat opzicht voorop liepen zou je jezelf kunnen afvragen hoe het zit met je eigen opvattingen over duurzaamheid. Hoe zit jij daarin en hoe ga jij daar mee om?

En als het gaat over het gunnen van rust voor de naaste – hoe gaan wij er dan mee om als het gaat om die ander die aan lager wal is geraakt?

Waar het God bij die kwijtschelding (of op z'n minst opschorting) van schuld om gaat is dat Hij oog heeft voor mensen die om wat voor reden in de problemen zitten.

Ik weet hoe lastig dat is.

Hoe hulp die je biedt voor je gevoel in een bodemloze put terecht lijkt te komen.

Hoe hulp die je biedt niet meer is dan die bekende druppel op een gloeiend hete plaat.

En als het gaat over dat derde – de rust om bezig te zijn met de dingen van God – dan mag je je afvragen hoe de rust van zondag doorademt in je leven op maandag, in je werk, je ontspanning, je gezin.

Misschien vind je het jammer dat daar geen regels voor zijn.

Maar méér dan om regels gaat het in de viering van het sabbatsjaar erom dat we bevrijd zijn van de machten van de wereld, zoals Paulus het zegt (Gal. 4,3).

Bevrijd uit de macht van het ikke eerst.

Uit de macht van het druk, druk, druk.

Uit de macht van het individualisme, het consumentisme, het hedonisme.

Laat het los.

Gun jezelf die rust – om bezig te zijn met God

Gun het de ander – diezelfde rust, zeker als hij of het zij het er kwaad mee heeft.

Gun het de natuur rust – ook in vakantietijd.

Gun het – door je op te laten nemen in de macht van Christus, je hemelse Heer, door daar in de kracht van zijn Geest op bedacht te zijn – elke dag weer.

Gun je zelf op die manier de vreugde van een goddelijk *sabbatical*.

Amen.